

Planbureau voor de Leefomgeving

EU-beleid van boer tot bord

En de mogelijke bijdragen van verschillende partijen in de voedselketen aan een duurzame voedselsysteem

Lânboukundich Wurkferbân 15 December 2023 Henk Westhoek

EU-beleid van boer tot bord

1 **Introductie**

2 Wat is de Green Deal?
Waarom de Farm to Fork strategy?

3 Bijdragen actoren aan duurzaam voedselsysteem

4 Conclusies en vragen

NB Deel 2 over de Farm to Fork strategy is gebaseerd op presentaties van medewerkers van de EC en vertegenwoordigt niet de opvatting van het PBL.

Deel 3 is gebaseerd op de PBL studie Dagelijkse kost (2019)

Missie

- Het PBL doet onderzoek naar de leefomgeving en het leefomgevingsbeleid in Nederland en daarbuiten.
- Denk aan milieu, natuur en ruimtelijke inrichting.
- Met onze verkenningen, analyses en evaluaties leveren we strategische kennis voor beleid, politiek, maatschappelijke organisaties en het bredere publiek.
- We geven daarbij niet alleen feiten en inzichten over het hier en nu, maar kijken ook vooruit naar de nabije en verdere toekomst.
- We doen ons onderzoek gevraagd en ongevraagd, onafhankelijk en wetenschappelijk onderbouwd.

Klimaat- en Energieverkenning 2023

Ramingen van broeikasgasemissies, energiebesparing en hernieuwbare energie op hoofdlijnen

Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023

Planbureau voor de Leefomgeving

DAGELIJKSE KOST

Hoe overheden, bedrijven en consumenten kunnen bijdragen aan een duurzaam voedselsysteem

Planbureau voor de Leefomgeving

VOEDSELCONSUMPTIE VERANDEREN

Bouwstenen voor beleid om verduurzaming van eetpatronen te stimuleren

Michiel de Krom, Marijke Vonk en Hanneke Mulwijk

Compendium voor de Leefomgeving

Home Onderwerpen Vernieuwd In de media Uitgezicht

156 feiten en cijfers over milieu, natuur en ruimte

Vernieuwd

- Trend van zoogdieren, 1995-2022
29 oktober 2023
- Emissie per voertuigkilometer voor wegverkeer, 2004-2022
27 oktober 2023
- Land- en tuinbouw: ruimtelijke spreiding, grondgebruik en aantal bedrijven, 1980-2022
25 oktober 2023

Uitgezicht

- Balans van de leefomgeving: fundamentele keuzes noodzakelijk
2023
15 september 2023
- Nationaal Dashboard Biodiversiteit
25 mei 2023
- Zevende Nederlandse Bosinventarisatie
14 februari 2023

Planbureau voor de Leefomgeving

Kan ons voedsel duurzamer worden?

De Nederlandse voedselconsumptie en de leefomgeving

START

EU-beleid van boer tot bord

1 Introductie

2 **Wat is de Green Deal?**
Waarom de Farm-to-Fork strategy?

3 Bijdragen actoren aan duurzaam voedselsysteem

4 Conclusies en vragen

Green Deal (December 2019)

Intermezzo: wetgevingsproces EU

Wetgeving, twee belangrijkste:
Verordening = Regulation = direct van kracht
Richtlijn = Directive = vereist omzetting in nationale wetgeving

Farm to Fork Strategy

- › Voorgesteld mei 2020, onderdeel EU Green Deal
- › Doel: 'For a fair, healthy and environmentally-friendly food system'
- › Farm to Fork Strategy = mededeling ≠ wetgeving

Waarom een Europese Farm to Fork Strategy?

Twee antwoorden mogelijk:

1. Waarom Europa? Wat doet Europa met voedsel?
2. Waarom voedsel- en landbouwbeleid nodig?

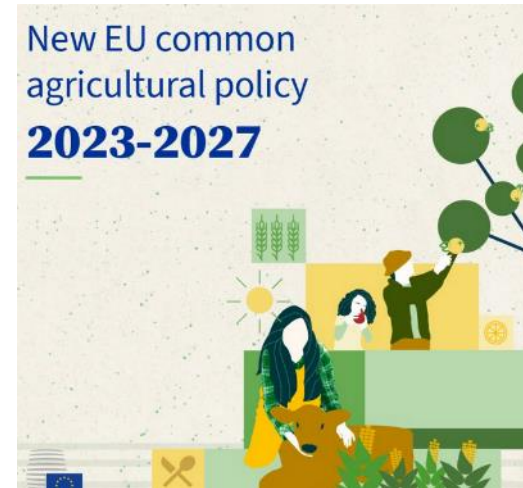
Waarom Europees?

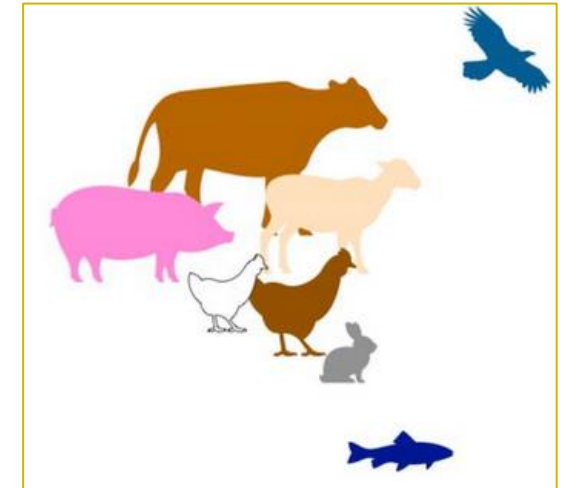
Interne markt 440 miljoen mensen

Voedselveiligheid Europees geregeld

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

Veel EU wetgeving: dierenwelzijn, pesticiden, ..

Interne markt – deels beschermd

Importtarieven voor bepaalde producten uit bepaalde landen

EU eisen: voedselveiligheid
Vrij verkeer van producten

The single market, launched in 1993, guarantees the free movement of:

Goods

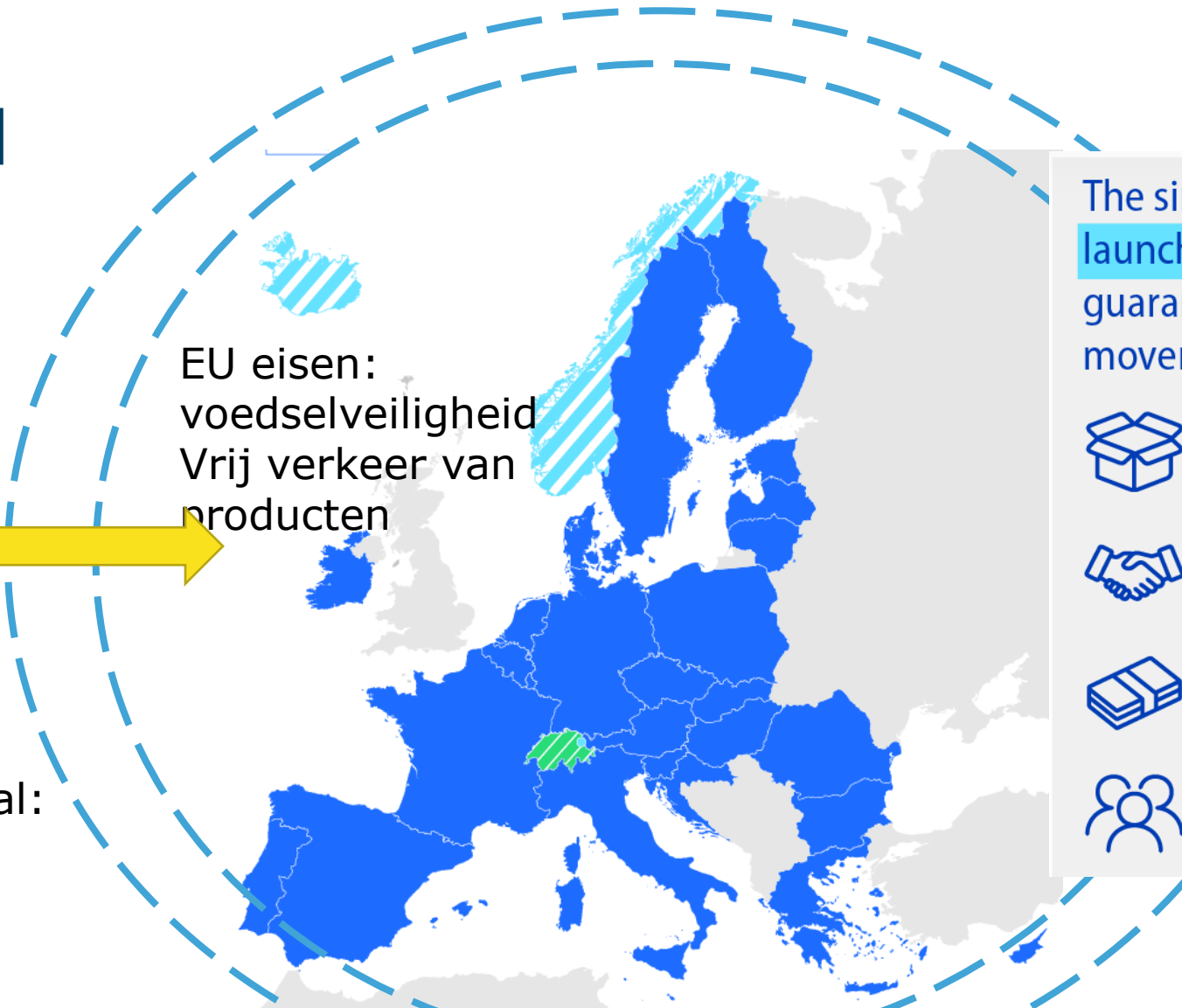
Services

Capital

People

Handelsverdragen

WTO-afpraak mislukt, nu bilateraal:

~~TTIP~~

- CETA (ratificatie loopt)
- Mercosur – in discussie

Waarom voedselbeleid nodig ?

SOCIALE DUURZAAMHEID

Gezondere voeding –
overgewicht terugdringen

Dieren-
welzijn verbeteren

Sociale rechten
werknemers in de
voedselketen

Betaalbaar-
heid van
voedsel

MILIEUDUURZAAMHEID

Klimaatverandering
aanpakken

Het milieu
beschermen

Biodiversiteit
behouden

Voedselverlies en -
verspilling
verminderen

Circulaire bio-
economie

ECONOMISCHE DUURZAAMHEID

Eerlijkere inkomsten voor
landbouwers, vissers en
aquacultuur- producenten

Rechtvaardige
transitie

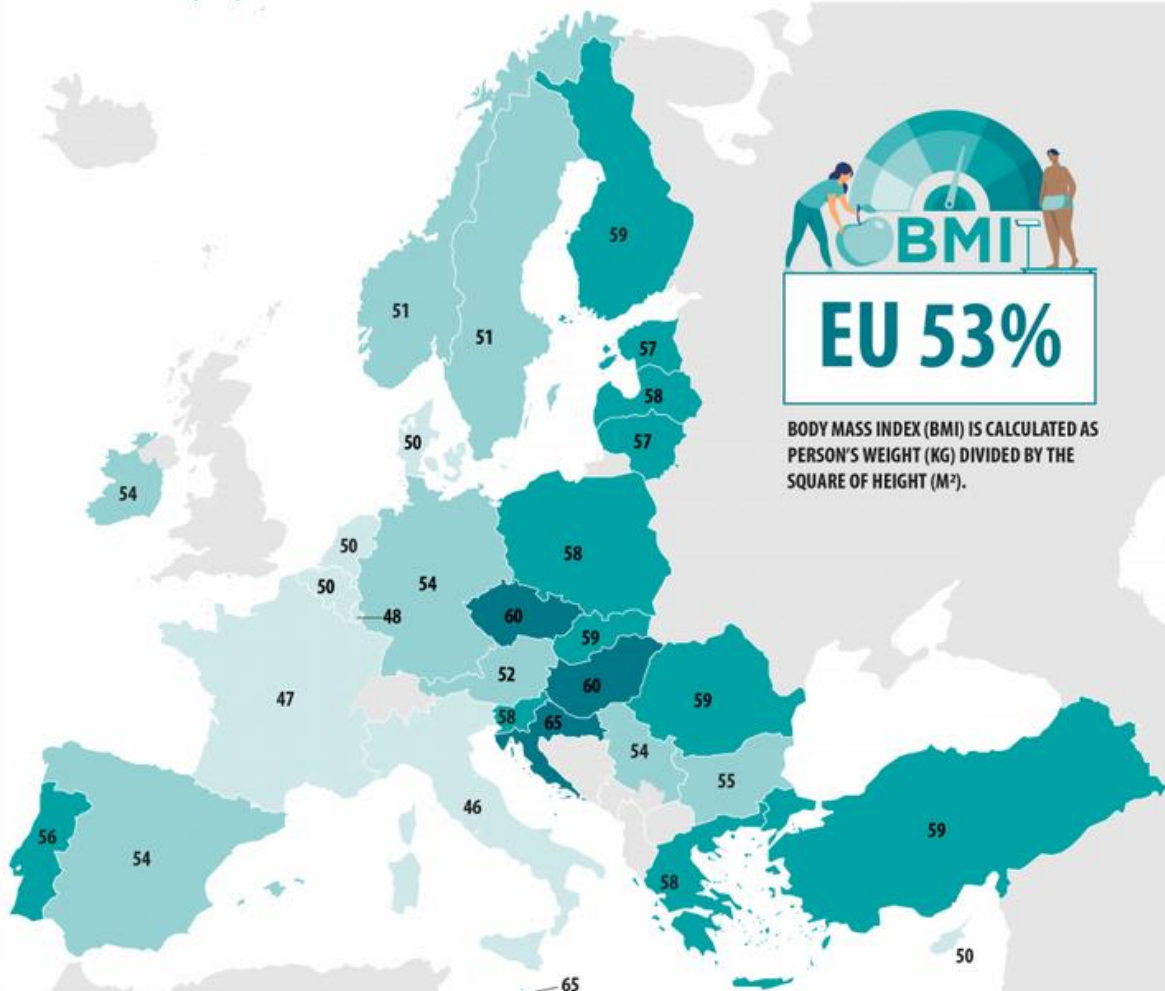

Nieuwe
mogelijkheden voor
bedrijven en banen

Veel overgewicht in de EU

Overweight population (BMI ≥ 25)

% of adult population, 2019

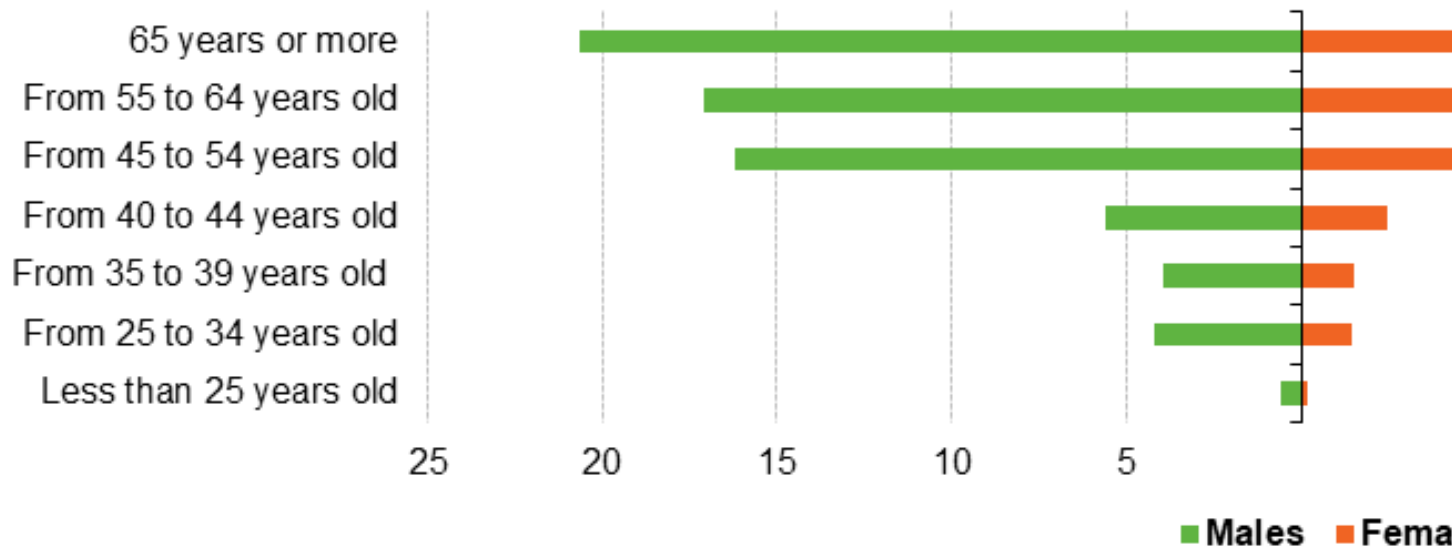

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat - IMAGE, 7/2021

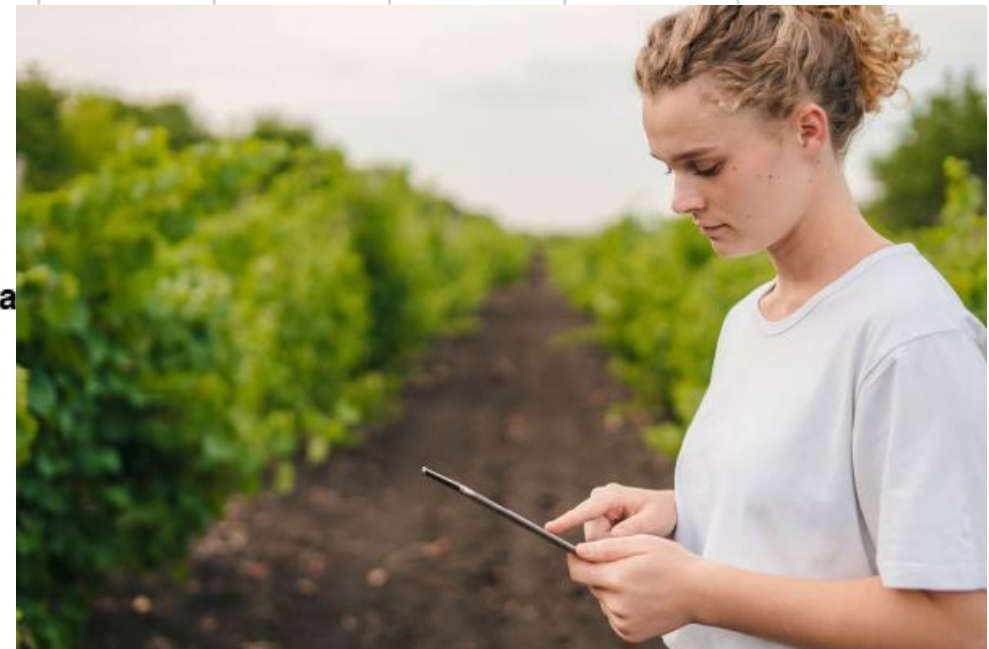
ec.europa.eu/eurostat

Te weinig jonge boeren en boerinnen

Age classes of farm managers, by gender
(% of all farm managers, EU, 2020)

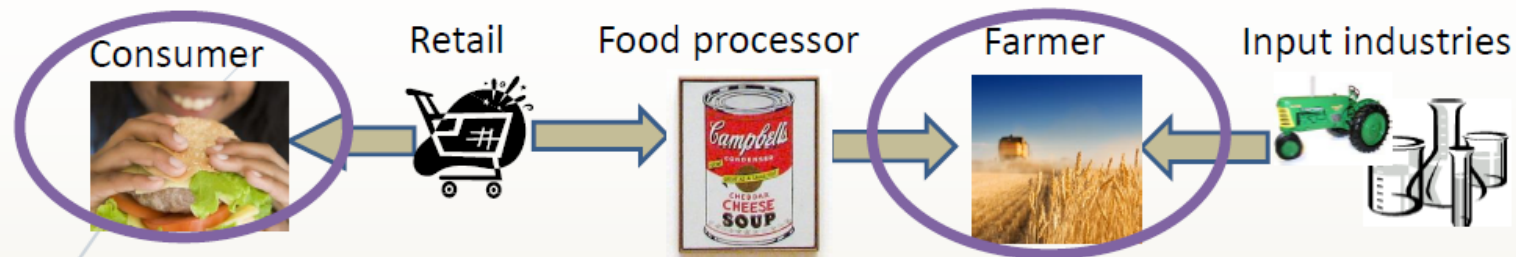

Source: Eurostat (online data code: ef_m_farmang)

Meer aandacht voor partijen in 'midden' voedselsysteem

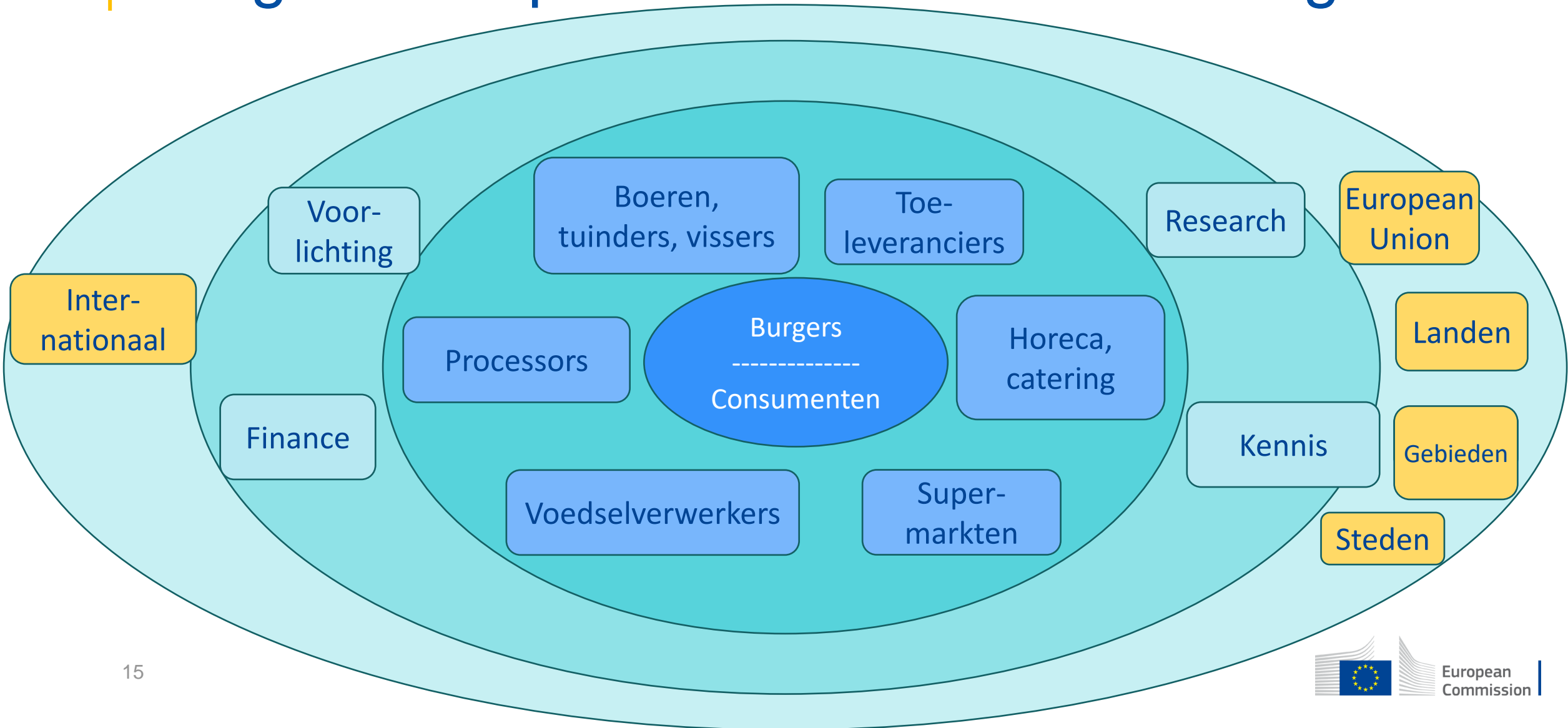
Voedselketen en zijn zwakke plekken

- Volksgezondheid – obesitas, diabetes-2 etc.
- Klimaatbeleid geholpen met veranderingen in menu:
- 40/60 verhouding eiwit
- Sterke schaalvergroting
- Milieukosten moeten geïnternaliseerd
- Klimaatbeleid versterkt dat

Is het toeval dat deze 2 de zwakke schakels zijn?
Zijn dit "business opportunities" / markt falen?
Of system-falen en gebrek aan transitiecapaciteit?

Integrale aanpak van boer tot bord nodig

Farm to Fork Strategy (F2F)

- › Aangenomen mei 2020, onderdeel EU Green Deal
- › Doel: 'For a fair, healthy and environmentally-friendly food system'
- › Farm to Fork Strategy = mededeling ≠ wetgeving
- › Meer aandacht voor partijen in 'midden' voedselsysteem

Implementatie

- › Actieplan met 27 acties, deels **wetgeving, deels anders (Action plan, GLB, onderzoek etc)**
- › Opleverdatum van 2020 - 2024
- › Veel acties reeds voltooid, zoals *Actieplan biologische landbouw* en *Code of Conduct on responsible food business and marketing practices*
- › **Verordening voor duurzame voedselsystemen (2023 ??)**

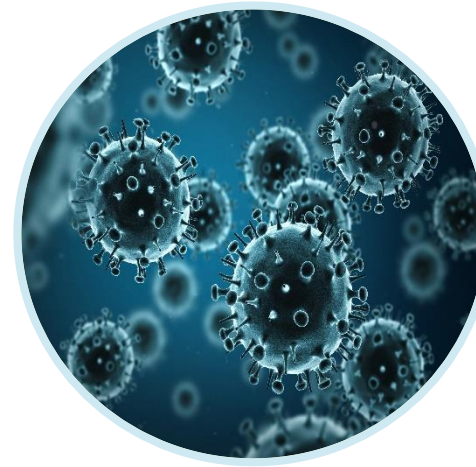
Vier gekwantificeerde doelstellingen 2030

Verminderen van het totale gebruik van **chemische pesticiden** en de daarmee samenhangende risico's met 50 %, en verminderen van het gebruik van **gevaarlijkere pesticiden** met 50 %

Terugdringen van **nutriëntenverliezen** met ten minste 50 %, zonder dat de bodemvruchtbaarheid verslechtert. Het gebruik van **meststoffen** zal hierdoor met ten minste 20 % verminderen

Terugdringen van de totale verkoop van **antimicrobiële stoffen** voor landbouwhuisdier en in de aquacultuur met 50 %

Bewerkstelligen dat ten minste 25 % van de landbouwgrond van de EU voor **biologische landbouw** wordt gebruikt en dat de **biologische aquacultuur** aanzienlijk groeit

Acties voedingssector, detailhandel, horeca en catering (F2F)

Initiatief ter verbetering van het **corporate-governancekader** (integratie van duurzaamheid in hun bedrijfsstrategieën) (2021)

Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid

Voedingsprofielen vaststellen om het aanprijzen van levensmiddelen met een hoog gehalte aan zout, suiker of vet aan banden te leggen (2022)

Voorstel voor een herziening van EU-wetgeving inzake **materiaal dat in contact komt met levensmiddelen** (voedselveiligheid, milieuvoetafdruk) (2022)

Ontwikkelen van een EU-code en monitoringkader voor **verantwoorde bedrijfs- en marketingpraktijken** in de voedselvoorzieningsketen (2021)

Code of conduct (gedragscode)

Herziening van **EU-handelsnormen** voor landbouw-, visserij- en aquacultuurproducten (waarborgen van toepassing en levering van duurzame producten) (2021-2022)

Stimuleren van het **wijzigen van de samenstelling** van verwerkte voedingsmiddelen, waaronder vaststellen van **maximumgehalten voor bepaalde nutriënten** (2021)

Coördinatie versterken voor de aanpak van **voedsel fraude** (2021-2022)

Acties ter bevordering van gezonde en duurzame voedingspatronen (uit F2F)

Bepalen hoe verplichte **minimumcriteria voor de duurzame inkoop van voedsel** het best kunnen worden ingezet (2021)

Herziening van het **rechtskader van de EU-schoolregeling**: heroriëntering op gezonde en duurzame voeding (2023)

Herziening van het **EU-programma voor de afzetbevordering** van landbouwproducten en levensmiddelen (gericht op duurzame productie en consumptie) (2020)

Voorstel btw-tarieven (wordt momenteel besproken in de Raad): zou gericht gebruik van tarieven mogelijk kunnen maken (bv. ter ondersteuning van biologische groenten en fruit).

Voorstel voor een geharmoniseerde **verplichte voedingswaarde-etikettering op de voorzijde van de verpakking** van levensmiddelen om consumenten in staat te stellen gezonde en duurzame voedingskeuzes te maken (2022)

Voorstel om voor bepaalde producten **oorsprongsaanduidingen** te vereisen (2022)

Voorstel voor een **etiketteringsregeling voor duurzaam voedsel** om consumenten in staat te stellen duurzame voedingskeuzes te maken (2024)

Voeding - Gezondheid		Milieu	Sociaal
Nutrition Declaration	Per 100 g		
Energy	kJ/kcal		
Fat	g		
of which saturates	g		
Carbohydrate	g		
of which sugars	g		
Protein	g		
Salt	g		

EU Code of Conduct on Responsible Food Business and Marketing Practices

- › Aangenomen juli 2021 onderdeel EU Green Deal
- › Code van en voor bedrijven en hun organisaties
- › Vrijwillig, wel met rapportage, plus bijstelling acties

3 AREAS OF ACTION

Uptake of **sustainable practices** with **suppliers**
– primary producers

Uptake of **sustainable practices** in **internal processes**

Uptake of **healthy, sustainable diets**

Deel ondertekenaars, plus 75 bedrijven

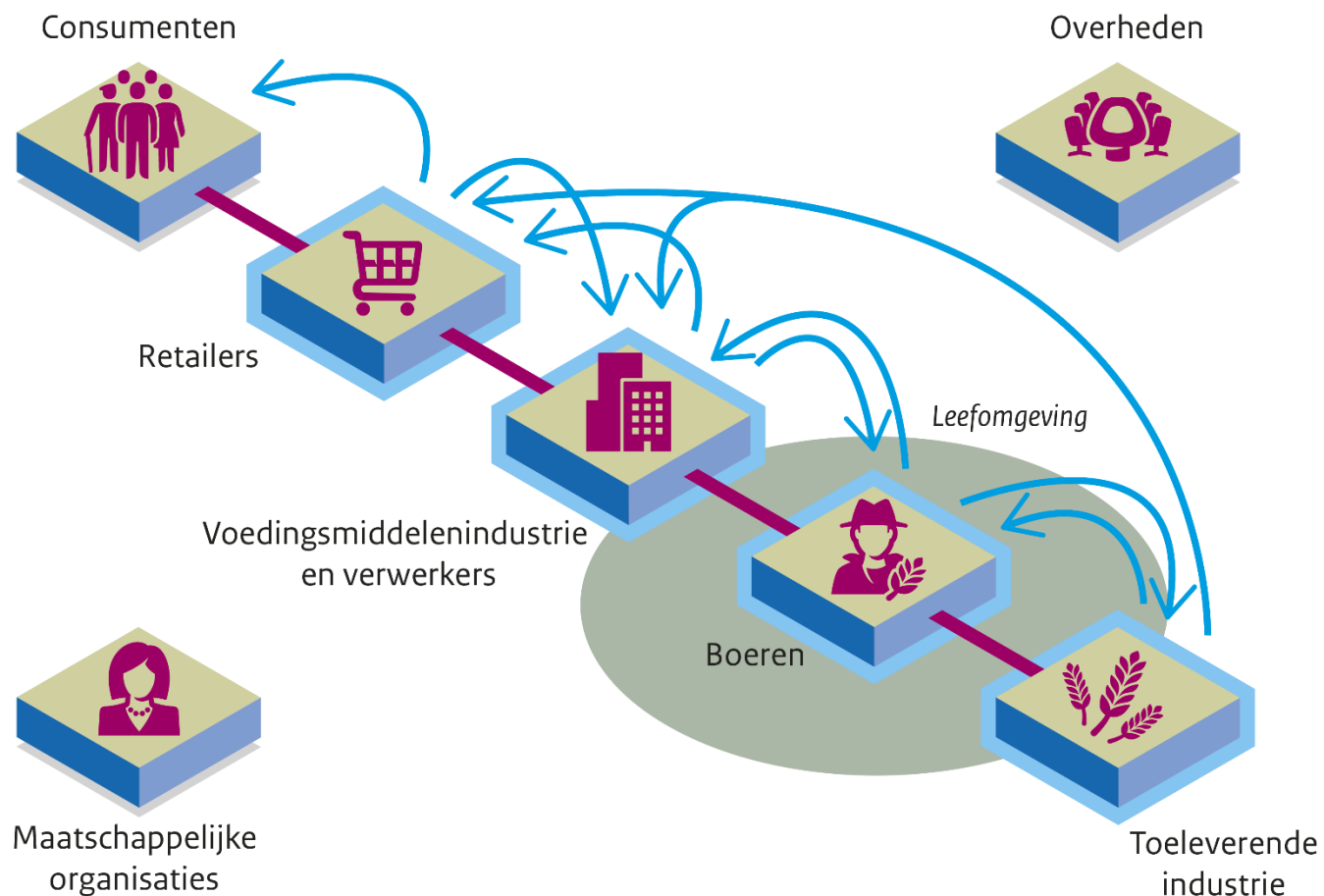

EU-beleid van boer tot bord

- 1 Introductie
- 2 Wat is de Green Deal?
Waarom de Farm-to-Fork strategy?
- 3 **Bijdragen actoren aan
duurzaam voedselsysteem**
- 4 Conclusies en vragen

Van bord tot boer: bedrijven in de keten

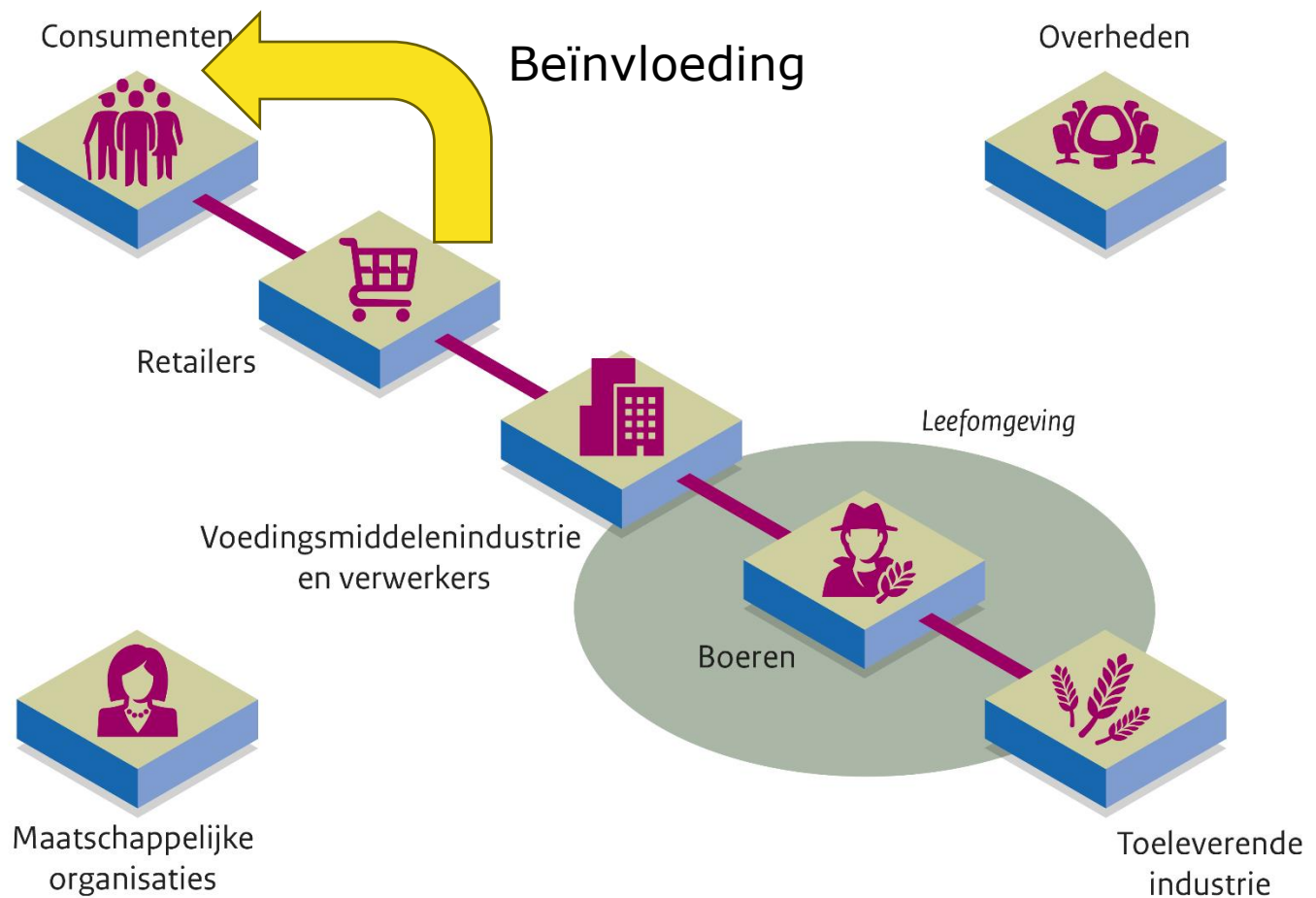

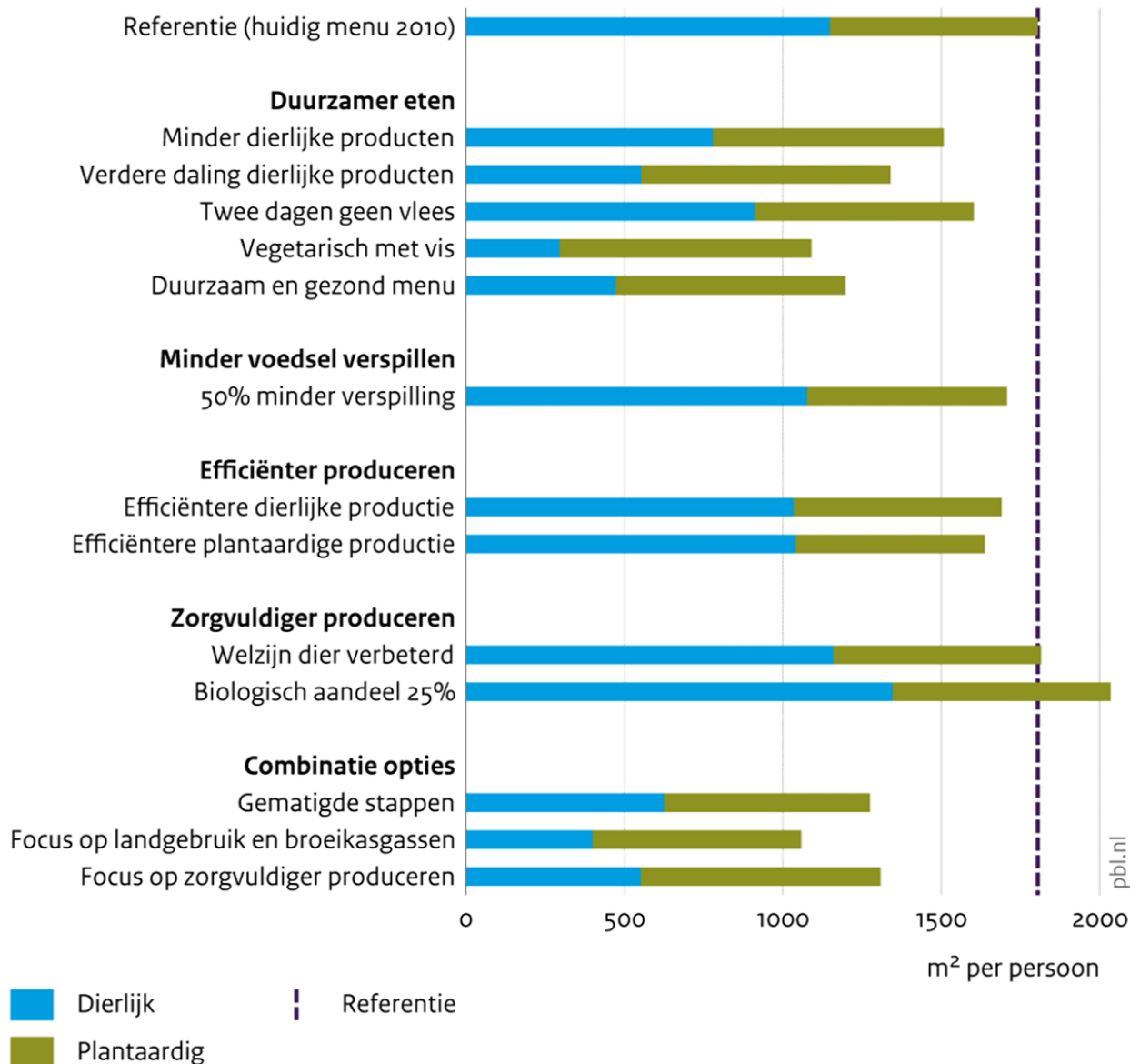
Bedrijven beïnvloeden eetpatroon consumenten en productie bij boeren

Motieven bedrijven bovenwettelijke verduurzaming:

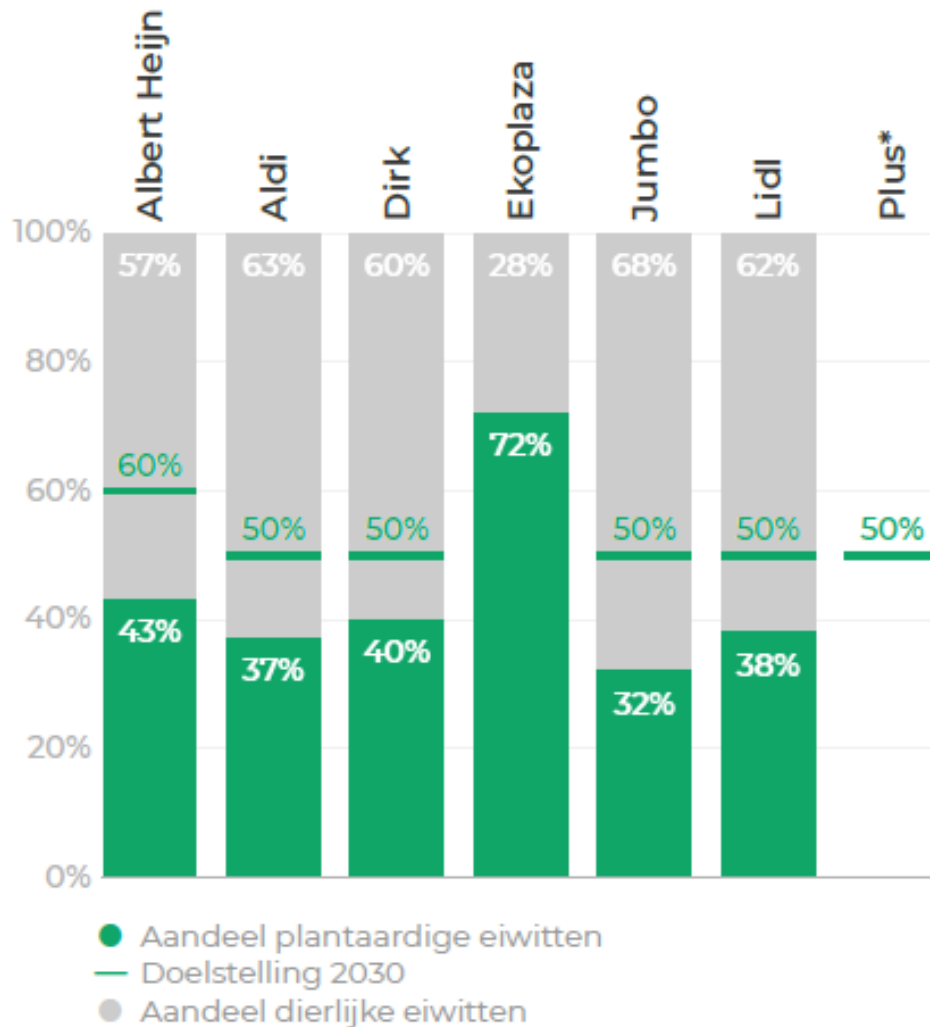
1. Verdienkans
2. Reputatie
3. Grondstofzekerheid

Van bord tot boer: invloed retail

Met een slimme combinatie van stappen kan de voetafdruk van de Nederlandse voedselconsumptie met circa een derde dalen

Figuur 5 Het huidige aandeel plantaardige eiwitten (berekend volgens [Eiweet](#)) in de verkoop van de supermarkten in 2022, en de interne doelstelling voor het aandeel plantaardige eiwitten in 2030.

Bron: Questionmark, 2023

- Aantal retailers hebben ambities om aandeel plantaardige eiwitten te verhogen
- Meeste supermarkten rapporteren over aandeel eiwit
- Questionmark: ‘Nog weinig concrete acties’

Is aandeel eiwit beste doel, of gaat het om verminderen milieudruk?

Brief minister 2022:

‘doelstelling om een verschuiving van de balans in de consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten van de huidige 60/40- verhouding naar 50/50 in 2030 te realiseren

Conclusies

1. Meer aandacht nodig voor partijen in 'midden' van voedselsysteem (voedingsconcern, retail, horeca) voor duurzaam voedselsysteem
2. Farm tot Fork strategie doet poging, kan nog zeker beter
3. Gaat niet alleen om milieu, ook om gezondheid, dierenwelzijn en vitale agrarische sector
4. Aantal partijen & schakels ondernemen al actie

